

Sexuell läggning, hälsa och livsvillkor

Enkät svar från regionens invånare

Inledning

De mänskliga rättigheterna gäller för alla människor, oavsett sexuell läggning. Nationella studier visar dock att personer som identifierar sin sexualitet som annan än heterosexuell har sämre hälsotillstånd och livsvillkor.

I denna broschyr redovisas resultat från Region Västmanlands egna befolkningsundersökningar. Resultaten visar bland annat att invånare som uppger en annan sexuell läggning än heterosexuell oftare skattar sin allmänna hälsa som dålig och i högre grad upplever psykisk ohälsa.

De visar också att sexuell läggning påverkar invånarnas livsvillkor. Till exempel är det vanligare att uppleva känslor av ensamhet, att ha sämre ekonomiska förutsättningar, och våldsutsattheten är högre hos personer som uppger en annan sexuell läggning än heterosexuell.

Begrepp

Sexuell läggning handlar om vem en person blir attraherad av eller kär i. Enligt Diskrimineringslagen finns tre sexuella läggningar: heterosexuell, homosexuell och bisexuell. I praktiken använder personer dock fler ord för att beskriva sin sexuella läggning.

I regionens undersökningar har de svarande kunnat uppge att de är heterosexuella, homosexuella, bisexuella eller annat (det vill säga varken hetero-, bi- eller homosexuell).

Drygt 1 av 10 uppger att de har någon annan läggning än heterosexuell. Bland de som uppger att de har en annan läggning än heterosexuell anger högst andel att de är bisexuella, följt av annan läggning (varken hetero-, bi- eller homosexuell). Lägst antal uppger att de är

homosexuella.

Mänskliga rättigheter

Vi som arbetar i Region Västmanland är skyldiga att se till att våra invånare får sina rättigheter tillgodosedda i kontakt med våra verksamheter. Det innebär bland annat att ingen människa eller grupp människor ska bli diskriminerad i kontakt med oss, direkt eller indirekt.

Förutom sexuell läggning har Sverige ytterligare sex lagstadgade diskrimineringsgrunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, ålder och funktionsnedsättning. Människor kan diskrimineras på fler grunder, till exempel socioekonomisk status eller språkkunskaper.

Källor

- Vuxnas hälsa följs genom undersökningen Liv och hälsa. Resultaten som presenteras gäller för de fem deltagande länen: Västmanland, Sörmland, Uppsala, Örebro och Värmland och är från 2022.
- Ungdomars hälsa följs genom Liv och hälsa ung där nästan alla skolor i länet medverkar. De årskurser som deltar är årskurs 7, 9 och år 2 på gymnasiet. Resultaten är från 2023.
- Enkäterna har både gemensamma och unika frågor. Vissa resultat gäller därför endast för vuxna eller för unga.

Hälsoläget

Resultat från regionens undersökningar visar att personer som angett en annan läggning än heterosexuell oftare rapporterar dålig allmän hälsa, dålig tandhälsa och psykisk ohälsa. I denna broschyr går vi lite djupare in på de områden som uppvisar störst skillnader.

befolkningen har haft sådana besvär mot 20 procent av befolkningen med någon annan sexuell läggning.

Hos ungdomarna finns inga skillnader i hur de skattar familjens ekonomi uppdelat på sexuell läggning. Det tyder på att den ökade risken för dålig ekonomi uppstår senare i livet.

Psykisk hälsa

De största skillnaderna finns inom området psykisk ohälsa. Det är till exempel tre gånger vanligare att rapportera en allvarlig psykisk påfrestning bland bisexuella, i jämförelse med personer som identifierar sig som heterosexuella.

Bland unga som inte identifierar sig som heterosexuella är det hälften så vanligt att ha en **god** psykisk hälsa. Den högre risken för psykisk ohälsa är känd från andra studier (Folkhälsomyndigheten).

Bland unga som identifierar sig som bisexuella, homosexuella eller annat är det hälften så vanligt att ha en **god** psykisk hälsa som hos heterosexuella.

Ekonomiska förutsättningar

I regionens undersökning är det mellan två till tre gånger så vanligt bland vuxna med annan sexuell läggning än heterosexuell att ha haft svårigheter att betala löpande utgifter. Det är också vanligare att inte haft pengar att betala för vård: 7 procent av den heterosexuella

Sexuell läggning	Andel vuxna som skattas vara allvarligt psykiskt påfrestade (i procent)
Heterosexuell	7
Bisexuell	23
Homosexuell	18
Annan	22
Källa: Liv och hälsa Västmanland, Sörmland, Örebro, Värmland och Uppsala 2022.	

Socialt stöd

I jämförelse med heterosexuella personer är andelen som uppger ensamhet och isolering dubbelt så stor bland unga homo- och bisexuella och vuxna bisexuella. Bland de unga som har en annan sexuell läggning än heterosexuell är det endast 36 procent som uppger att de alltid kan vara öppna med sin sexuella läggning. Det kan vara en av förklaringarna till den större risken för ensamhet och isolering

Det finns också skillnader i tillit utifrån sexuell läggning hos både unga och vuxna, men skillnaderna är störst i den vuxna befolkningen. Där uppger 41 procent av bisexuella personer och personer med annan sexuell läggning att de inte litar på andra människor i allmänhet, medan motsvarande andel hos hetero- och homosexuella personer är 26 procent.

Våld och trakasserier

Både bland unga och vuxna syns en skillnad i utsatthet för våld och övergrepp.

Det är i jämförelse med heterosexuella dubbelt så vanligt att unga bi- eller homosexuella utsatts för en sexuell handling mot sin vilja. Det är också dubbelt så hög andel som uppger att de själva,

eller något syskon, utsatts för våld i hemmet.

Bland vuxna märks även en högre andel som blivit nedlåtande behandlade. Det är särskilt personer med bisexuell läggning som löper ökad risk för nedlåtande behandling och våld, eller hot om våld, i den vuxna befolkningen.

Möte med vården

Tre av fyra vuxna uppger att de har förtroende för vården. Det är lite mindre vanligt bland personer med annan sexuell läggning än heterosexuell, men skillnaden är bara säkerställd för gruppen "annan sexuell läggning" när hänsyn tagits till skillnader i kön och ålder.

Ungdomarna får en fråga om de sökt vård för att de mår psykiskt dåligt. Av de bi- och homosexuella ungdomarna svarade 45 procent ja på den frågan, mot 15 procent av de heterosexuella.

Ungefär hälften av de unga upplevde att de fick hjälp när de sökte vård, och där fanns inga signifikanta skillnader utifrån sexuell läggning.

Sexuell läggning	Andel unga som uppger att de utsatts för sexuell handling mot sin vilja (i procent)
Heterosexuell	22
Bi- eller homosexuell	42
Annan eller osäker	27
Källa: Liv och hälsa ung Västmanland 2023 samtliga årskurser.	

Vad kan vi göra?

HBTQI är ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner. Den här broschyren redovisar resultat om hälsoläget för invånare utifrån sexuell läggning. Vi som arbetar i regionen ska främja lika rättigheter och möjligheter för alla vi möter, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Att tänka på

Arbetet med att säkerställa ett respektfullt bemötande och motverka diskriminering i våra verksamheter sker varje dag. Att inkludera och synliggöra olika identiteter kopplat till kön och sexualitet vet vi främjar god hälsa hos HBTQI-personer. Det kan till exempel handla om att öka vår kunskap om HBTQI-personers rättigheter, vara medvetna om hur våra personliga normer och värderingar kan påverka vårt bemötande samt reflektera över vilka kompensatoriska åtgärder vi kan genomföra i vår verksamhet för att bidra till jämlik hälsa och livsvillkor hos dem vi möter.

Utifrån vår kännedom om ökad risk för psykisk ohälsa och våldsutsatthet hos målgruppen behöver vi också veta till vilka verksamheter, både i och utanför regionen, vi kan hänvisa vid behov av ytterligare stöd.

Genom att arbeta aktivt med hbtqi-personers rättigheter kan vi bidra till att stärka individers skyddsfaktorer. Något forskningen i sin tur visar påverkar en individs förmåga att klara utmaningar och påfrestningar som annars kan leda till sämre fysisk och psykisk hälsa.

Reflektera tillsammans i arbetsgruppen

Hur arbetar ni för att främja lika rättigheter och möjligheter för alla ni möter, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck? Här kommer förslag på reflektionsfrågor att utgå från i samtalet:

- Vad väckte resultaten för tankar?
- Hur arbetar ni för att främja ett respektfullt och inkluderande bemötande?
- Har ni idéer om hur ni skulle kunna stärka ert arbete med hbtqi-personers rättigheter?

Ta stöd i arbetet

På *sidorna om mänskliga rättigheter* på Webben för vårdgivare och samarbetspartners finns stöd i arbetet med HBTQI-personers rättigheter, bland annat utbildningar och kunskapshöjande material: regionvastmanland.se/vardgivare/behandlingsstod/bemotande

Verksamhet Hållbarhet samordnar regionens arbete med mänskliga rättigheter. Hit kan du alltid höra av dig med frågor och/eller behov av stöd i arbetet:

hallbarhet@regionvastmanland.se

**Kontakta Verksamhet Folkhälsa,
folkhalso@regionvastmanland.se, för
detaljer om de resultat som presenterats
i denna skrift.**

Regionhuset, 721 89 Västerås
021-17 30 00
hallbarhet@regionvastmanland.se
www.regionvastmanland.se